

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie przewiduje nowelizację rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 stycznia 2019 r. w sprawie współczynników kosztocłonności (Dz. U. poz. 202), zwanego dalej „nowelizowanym rozporządzeniem”, które zostało wydane na podstawie art. 367 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.).

Celem projektowanego rozporządzenia jest w szczególności dostosowanie nowelizowanego rozporządzenia do klasyfikacji dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, zwanych dalej „dyscyplinami”, ustalonej rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. poz. 2202). Rozporządzeniem tym:

- 1) wyodrębnione zostały nowe dyscypliny:
  - biologia medyczna – w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu,
  - biotechnologia – w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych,
  - etnologia i antropologia kulturowa – w dziedzinie nauk humanistycznych,
  - inżynieria bezpieczeństwa – w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych,
  - ochrona dziedzictwa i konserwacja zabytków – w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych,
  - nauki o rodzinie – w nowo utworzonej dziedzinie nauk o rodzinie,
  - nauki biblijne – w dziedzinie nauk teologicznych,
  - stosunki międzynarodowe – w dziedzinie nauk społecznych;
- 2) zmienione zostały nazwy dwóch dyscyplin w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych:
  - inżynieria lądowa i transport na „inżynieria lądowa, geodezja i transport”,
  - automatyka, elektronika i elektrotechnika na „automatyka, elektronika, elektrotechnika i technologie kosmiczne”.

W związku z wyodrębnieniem nowych dyscyplin konieczne stało się określenie współczynników kosztocłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych oraz współczynników kosztocłonności prowadzenia działalności naukowej w tych dyscyplinach.

Ponadto, mając na względzie wyniki analizy dotychczas funkcjonujących rozwiązań w zakresie kosztocłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych oraz

prowadzenia działalności naukowej w poszczególnych dyscyplinach, a także argumenty podnoszone przez przedstawicieli nauk humanistycznych, zgodnie z którymi decydującym czynnikiem kosztotwórczym w każdej dyscyplinie są wynagrodzenia kształtujące się na porównywalnym poziomie dla wszystkich pracowników naukowych i dydaktycznych, uznano za zasadne spłaszczenie struktury współczynników kosztochłonności.

Zmiany wprowadzone rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych oraz wpływające do Ministerstwa Edukacji i Nauki postulaty, w szczególności przedstawicieli nauk humanistycznych, dotyczące podwyższenia współczynników kosztochłonności dla poszczególnych dyscyplin, zainicjowały proces gromadzenia danych o kosztach prowadzonej działalności dydaktycznej i działalności naukowej, ponoszonych przez uczelnie – jako jednostki o niejednorodnej pod względem reprezentowanych dyscyplin strukturze prowadzonej działalności – a przez to najbardziej reprezentatywne.

W tym celu przygotowano formularz, którego zakres bazował w znacznej części na danych posiadanych przez uczelnie, obejmujących lata 2019–2021. Należy wskazać, że w zakresie działalności naukowej analogiczne dane podmioty te przedstawiają na potrzeby statystyki publicznej w sprawozdaniu o działalności badawczej i rozwojowej (B+R) – PNT-01. Wypełnione formularze zwróciło ponad 90% podmiotów, co pozwala uznać próbę za reprezentatywną. Uczelnie co do zasady nie miały trudności z wykazaniem wysokości kosztów ponoszonych na działalność naukową w ramach poszczególnych dyscyplin. Zgłaszały natomiast problemy związane z brakiem dostosowania swojej infrastruktury, w tym wykorzystywanych systemów informatycznych, do potrzeb agregacji kosztów prowadzenia działalności dydaktycznej w podziale na dyscypliny. Wskazać należy, że w systemie szkolnictwa wyższego i nauki nie istnieje jeden zunifikowany system gromadzenia danych przez uczelnie oraz inne podmioty tego systemu prowadzące działalność naukową. Podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki są autonomiczne w wyborze prowadzonej przez siebie polityki, w tym w zakresie analizy kosztów prowadzonej działalności naukowej. W znacznym stopniu utrudnia to zebranie rzetelnych i spójnych danych o realnych kosztach funkcjonowania uczelni, w tym kosztach prowadzenia badań naukowych w danej dyscyplinie. Brak jest również informacji o nakładach ponoszonych przez uczelnie na kształcenie na studiach stacjonarnych w podziale na poszczególne dyscypliny, w których studenci kształcący się na danym kierunku, poziomie i profilu studiów uzyskują efekty uczenia się.

Przedstawione przez uczelnie dane, w szczególności dotyczące nakładów ponoszonych na działalność dydaktyczną w poszczególnych dyscyplinach, miały zatem niejednokrotnie charakter szacunkowy i nieskorelowany z liczbą studentów.

Przy uwzględnieniu powyższego zastrzeżenia, z danych pozyskanych w toku badania ankietowego wynika, że relacja nakładów ponoszonych na prowadzenie zarówno działalności dydaktycznej, jak i działalności naukowej w poszczególnych dyscyplinach, w strukturze kosztów pozawynagrodzeniowych – poza szczególnymi przypadkami występującymi w uczelniach prowadzących działalność dydaktyczną lub działalność naukową skupione w danej dziedzinie nauki (np. nauki teologiczne) albo dziedzinie sztuki – potwierdza prawidłowość dotychczasowych rozwiązań w zakresie zróżnicowania współczynników kosztochłonności.

Jednocześnie analiza pozyskanych danych pozwoliła stwierdzić, że – w zależności od dyscypliny – od 65% do nawet 85% kosztów prowadzenia działalności dydaktycznej oraz działalności naukowej stanowią wynagrodzenia wraz z pochodnymi. Z uwagi na uregulowanie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego profesora w drodze rozporządzenia i powiązanie z tym wynagrodzeniem wysokości wynagrodzeń pozostałych nauczycieli akademickich oraz pracowników naukowych zatrudnionych w jednostkach naukowych Polskiej Akademii Nauk, ograniczenie kosztów w tej części na poziomie podmiotów prowadzących kształcenie na studiach lub działalność naukową nie jest możliwe.

Powyższe powoduje, że chociaż zasadnym jest utrzymanie zróżnicowania współczynników kosztochłonności w odniesieniu do poszczególnych dyscyplin, to sama wartość tych współczynników powinna ulec spłaszczeniu – z dotychczasowych mieszczących się w przedziale 1–4 do proponowanych w projektowanym rozporządzeniu w przedziale – 1–2,5, z następującą transpozycją w odniesieniu zarówno do współczynników kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych, jak i prowadzenia działalności naukowej:

Dotychczasowy współczynnik kosztochłonności	Nowy współczynnik kosztochłonności
1	1
1,5	1,25
2	1,5

2,5	1,75
3	2
3,5	2,25
4	2,5

Pozwoli to na zmniejszenie różnic między dyscyplinami o najniższej i najwyższej kosztochłonności, dzięki czemu nastąpi bardziej równomierny rozkład udziałów poszczególnych dyscyplin w ramach algorytmicznego podziału środków finansowych przeznaczonych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, a tym samym bardziej równomierna alokacja środków finansowych w ramach tego strumienia finansowania podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

W konsekwencji proponuje się wprowadzenie zmiany w § 4 nowelizowanego rozporządzenia w zakresie wartości, o jaką podwyższa się współczynnik kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o profilu praktycznym. Projektowane rozporządzenie przewiduje obniżenie tej wartości z 0,5 do 0,25. Przedmiotowa zmiana jest związana z koniecznością utrzymania odpowiedniej proporcji w zakresie kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o profilu praktycznym w stosunku do kształcenia na studiach stacjonarnych o profilu ogólnoakademickim.

Wyodrębnionym nowym dyscyplinom proponuje się przypisać współczynniki kosztochłonności na poziomie tożsamym lub zbliżonym do właściwego dyscyplinom pokrewnym, w szczególności w danej dziedzinie nauki lub w dziedzinie sztuki.

Dyscyplinie etnologia i antropologia kulturowa – podejmującej problemy współczesnych przemian, takie jak migracje, kontakty międzykulturowe, problemy mniejszości i transformacje społeczno-kulturowe – proponuje się przypisanie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 1,25 oraz współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 1,25 (analogicznie do dyscypliny nauki o kulturze i religii).

Dyscyplinie polonistyka proponuje się przypisanie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 1,0 oraz współczynnika

kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 1,0 (analogicznie do dyscyplin literaturoznawstwo i językoznawstwo).

Dyscyplinie inżynieria bezpieczeństwa proponuje się przypisanie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 1,75 oraz współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 2,25, tj. na poziomie dyscyplin w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych.

Dyscyplinie ochrona dziedzictwa i konserwacja zabytków proponuje się przypisanie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 1,5 oraz współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 1,75, przyjmując za punkt odniesienia dyscyplinę architektura i urbanistyka.

Dyscyplinie biologia medyczna, z uwagi na fakt, że będzie ona obejmowała elementy wyodrębnione z dotychczasowych dyscyplin: nauki biologiczne, nauki medyczne i nauki o zdrowiu, proponuje się przypisanie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 2,0 oraz współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 2,0.

Dyscyplinie biotechnologia, wyodrębnionej w ramach dziedziny nauk ścisłych i przyrodniczych, proponuje się przypisanie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 1,75 oraz współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 2,25, tj. na poziomie dyscyplin nauki biologiczne i nauki chemiczne.

Dyscyplinie stosunki międzynarodowe proponuje się przypisanie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 1,25 oraz współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 1,5, przyjmując za punkt odniesienia dyscyplinę geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna.

Przy określeniu współczynników kosztochłonności dla dyscypliny nauki o rodzinie, wyodrębnionej w ramach nowo utworzonej dziedziny nauk o rodzinie, za punkt odniesienia przyjęto dyscyplinę nauki socjologiczne. W związku z tym proponuje się przypisanie tej dyscyplinie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 1,25 oraz współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 1,25.

Dyscyplinie nauki biblijne proponuje się przypisanie współczynnika kosztochłonności prowadzenia kształcenia na studiach stacjonarnych o wartości 1,0 oraz współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej o wartości 1,0, tj. analogicznie do dyscypliny nauki teologiczne.

Projektowane rozporządzenie uwzględnia również wprowadzone rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych nowe nazwy dwóch dyscyplin w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych: inżynieria lądowa, geodezja i transport oraz automatyka, elektronika, elektrotechnika i technologie kosmiczne.

Proponuje się, aby projektowane rozporządzenie weszło w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia, z mocą od dnia 1 stycznia 2023 r.

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) w uzasadnionych przypadkach akty normatywne mogą wchodzić w życie w terminie krótszym niż czternaście dni, a jeżeli ważny interes państwa wymaga natychmiastowego wejścia w życie aktu normatywnego i zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie, dniem wejścia w życie może być dzień ogłoszenia tego aktu w dzienniku urzędowym.

Proponowany termin wejścia w życie rozporządzenia, niezapewniający czternastodniowego *vacatio legis*, jest uzasadniony potrzebą jak najszybszego wprowadzenia projektowanej zmiany, w szczególności określenia współczynników kosztochłonności dla wyodrębnionych nowych dyscyplin, co jest niezbędne do prawidłowego naliczenia subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz utrzymanie i rozwój potencjału badawczego dla uprawnionych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

Natomiast nadanie rozporządzeniu mocy wstecznej od dnia 1 stycznia 2023 r. umożliwi przypisanie poszczególnym dyscyplinom właściwych dla nich współczynników kosztochłonności i uwzględnienie współczynników kosztochłonności przypisanych nowo wyodrębnionym dyscyplinom oraz dyscyplinom o zmienionych nazwach w algorytmach podziału środków na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, co ma szczególne znaczenie z uwagi na to, że subwencja dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest przyznawana na dany rok kalendarzowy.

Proponowane rozwiązanie dotyczące terminu wejścia w życie projektowanego rozporządzenia jest dopuszczalne z punktu widzenia zasad demokratycznego państwa prawnego i uzasadnione interesem adresatów zawartych w nim norm prawnych.

Jednocześnie należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do projektowanego rozporządzenia środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projektowane rozporządzenie nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projektowane rozporządzenie nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Projektowane rozporządzenie nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowane rozporządzenie nie podlega ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Projektowane rozporządzenie nie jest sprzeczne z prawem Unii Europejskiej.